

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ
Guidelines for Development of Community Rice Center in Si Sa Ket Province

สิรภพ มาหีม (Sirapop Mahem)* เบนจามาต อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)**

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ (2) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ (3) ปัจจัยเงื่อนไขต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กรรมการศูนย์ข้าวชุมชนที่ดำเนินการในปี 2556 จำนวน 37 ศูนย์ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 185 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติ คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษเป็นดังนี้ กรรมการส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.47 ปีส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีตำแหน่งทางสังคมเป็นกรรมการหมู่บ้าน มีบ้างเล็กน้อยมีตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นสมาชิก ธ.ก.ส. สหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 14.83 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง และมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการคนละ 5 ไร่ มีแรงงานครัวเรือนเฉลี่ย 2.84 คน ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ยคนละ 17.23 ปี มีรายได้ภาคเกษตรจากการทำนาเฉลี่ย 43,011.35 บาท/ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน เฉลี่ยหนี้สิน 62,845.30 บาท ส่วนใหญ่รับข่าวสารจากผู้นำชุมชนทางหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย รองลงมาเป็นเจ้าของพื้นที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร โดยภาพรวมแล้วการรับข่าวสารของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (2) การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน กรรมการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระยะเตรียมการ การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมพบปะ การกำหนดการประชุม การแลกเปลี่ยนข้อมูล มีความสำคัญระดับมาก ในระยะก่อตั้งการกำหนดเป้าหมาย การคัดเลือกกรรมการ การกำหนดกิจกรรม การประชุม ระเบียบข้อบังคับ มีความสำคัญระดับมาก ระยะการดำเนินกิจกรรมการประชุม การกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์ การดำเนินกิจกรรม การสนับสนุน การเพิ่มพูนความรู้ การแลกเปลี่ยนข่าวสาร การสรุปผลการดำเนินงานมีความสำคัญระดับมาก ระยะขยายเครือข่าย ความสำคัญในการเชื่อมโยงด้านเมล็ดพันธุ์ การรวบรวมพันธุ์และการตลาด การกระจายพันธุ์มีความสำคัญระดับมาก (3) ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่าย เงื่อนไขด้านการจัดการมีความสำคัญระดับมาก รองลงมา เป็นเรื่องนโยบาย (4) ปัญหาในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คำแนะนำของกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนดำเนินกิจกรรมอย่างจริงจัง ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาการผลิตเชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์อื่นๆ และพัฒนาเป็นมืออาชีพต่อไป

คำสำคัญ ศูนย์ข้าวชุมชน กรรมการศูนย์ข้าวชุมชน เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดศรีสะเกษ

* หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ sirapop_mah13@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobench@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The research on Guidelines for Development of Community Rice Center in Si SaKet Province aimed to study : (1) socio-economic circumstance of the committee of Community Rice Center in Si Sa Ket Province (2) guidelines for network development of Community Rice Center in Si Sa Ket Province (3) factors and condition in the development of Community Rice Center in Si Sa Ket Province (4) problems and suggestions for development of Community Rice Center in Si Sa Ket Province.

The population for this survey research comprised a number of 185 committee members from 37 Community Rice Centers that operated in 2013. Purposive sampling was used and 185 samples were selected. Data collection instrument was interview. Data was analyzed by computer. Statistics used were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean and standard deviation.

From the research results, it was found as follows. (1) Socio-economic circumstance of the committee of Community Rice Center in Si Sa Ket Province: Most of the members were male with their average age at 49.47 years. Most of them completed primary education holding social position as village committee. Only a few of them held position in Tambon Administration Organization. They were customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives and Community Enterprise. Their average occupied land was 14.83 rai mostly belonged to them. Each of them has 5 rai as participating land in the project. Their average number of household labor was 2.84 persons. Their average experience in rice farming was 17.23 years. Their average income from agricultural sector, rice farming was 43,011.35 baht/household. Most of them were in debts with the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, the second was Village Fund. Their average debt was 62,845.30 baht. Most received information and updated news from community leaders via PR tower or paging public announcement and the second was from agricultural extensionists and members of Farmers School. In overall, their receiving information was averagely rated at low level. (2) At preparation stage, most of the committees significantly emphasized upon the network development of Community Rice Center at high level such as public relations, organizing get-together activity, meeting schedule and sharing information. At establishment stage, they significantly rated the following aspects at high level i.e. identifying goals, selection of committee, identifying activity, meeting and regulations. At organizing activity stage, they significantly rated the following aspects at high level such as meeting agenda, identifying strategic goal, organizing activity, support, knowledge enhancement, sharing information and conclusion of achievements. At network expansion stage, they significantly rated the following aspects at high level such as rice seeds connectivity, rice seeds collection and marketing as well as rice seeds distribution. (3) Factors and condition affecting the network development, management condition was significantly rated at high level and the second was policy. (4) Overall problem in development of Community Rice Centers was averagely rated at low level. The committee of Community Rice Centers encouraged their members to seriously assume activity by keeping up with learning new knowledge for production development, connecting network with other centers and developing to be professional in the future.

Keywords: Community Rice Centers, Committee of Community Rice Centers, Community Rice Centers Network, Si SaKet Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นสินค้าเกษตรหลักที่สำคัญของประเทศโดยเป็นอาหารหลักของคนในชาติในปีเพาะปลูก 2554/55 มีพื้นที่ปลูกประมาณ 78 ล้านไร่ แบ่งเป็นนาปี 61.1 ล้านไร่ นาปรังประมาณ 17 ล้านไร่และประมาณเกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่การเกษตรมีเกษตรกรที่เป็นชาวนาประมาณ 3.76 ล้านครัวเรือนหรือประมาณร้อยละ 65 ของเกษตรกรทั้งประเทศในภาพรวมแต่ละปีสามารถส่งออกทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก (สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว 2556 : 1)

การที่จะปลูกข้าวให้ได้ผลดีมีปัจจัยหลายอย่างทั้งคุณภาพของดิน ปริมาณน้ำ และเทคโนโลยีแต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงต้านทานต่อโรคแมลงศัตรูพืชและได้เมล็ดข้าวที่มีคุณภาพดีตรงกับความต้องการของตลาดซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่ดีจะต้องมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีมาตรฐานที่กำหนดของกรมการข้าว สำหรับแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ของกรมการข้าวมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร กรมการข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีโครงการจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนขึ้น เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์กระจายให้เกษตรกรได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง

จังหวัดศรีสะเกษ มีศูนย์ข้าวชุมชนจัดตั้ง ตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 178 ศูนย์และปี 2556 สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ มีการประเมินและจัดชั้นศูนย์ข้าวชุมชน ซึ่งมีศูนย์ข้าวชุมชนที่ดำเนินการต่อเนื่องในระดับดี จำนวน 37 ศูนย์ มีสมาชิกจำนวน 1,462 ราย แต่การดำเนินการของศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในการดำเนินการหลายด้าน เนื่องจากศูนย์ข้าวชุมชนแต่ละศูนย์จะดำเนินการต่างคนต่างทำ ไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การตลาด การคัดเมล็ดพันธุ์ อุปกรณ์ต่างๆในการผลิตเมล็ดพันธุ์ ต่างๆ มีการติดต่อกับศูนย์อื่นบ้างแต่ยังไม่เป็นรูปแบบเครือข่ายที่เป็นระบบ ศูนย์ข้าวชุมชนบางศูนย์สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้มากแต่จำหน่ายได้ไม่มาก บางศูนย์จำหน่ายหมดและหยุดทำกิจกรรม ทำให้การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษเป็นอย่างไร ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อระบบเครือข่ายและสภาพเศรษฐกิจ สังคมของกรมการศูนย์เป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนและส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษให้สามารถดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์และสามารถกระจายพันธุ์ได้ดีสู่ชาวนาในชุมชนได้ทั่วถึง ต่อเนื่องโดยใช้ระบบเครือข่าย และเป็นการพัฒนาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนภายใต้ศูนย์ข้าวชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกรมการศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาการแนวทางพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ที่ผ่านการประเมินการจัดชั้นศูนย์ข่าวชุมชนในปี 2556 ในระดับดี จำนวน 37 ศูนย์ สุ่มตัวอย่างตัวอย่างแบบเจาะจงกรรมการศูนย์ฯ ละ 5 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 185 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพสังคมเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชน ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน ตอนที่ 3 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

สภาพทางสังคมของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษเป็นดังนี้ กรรมการส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.47 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีตำแหน่งทางสังคมเป็นกรรมการหมู่บ้าน มีบ้างเล็กน้อยมีตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นสมาชิก ธ.ก.ส. สหกรณ์การเกษตร และวิสาหกิจชุมชน

สภาพทางเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 14.83 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง และมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการคนละ 5 ไร่ มีแรงงานครัวเรือนเฉลี่ย 2.84 คน ประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ยคนละ 17.23 ปี มีรายได้ภาคเกษตรมาจากการทำนาเฉลี่ย 43,011.35 บาท/ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นกองทุนหมู่บ้าน เป็นหนี้เฉลี่ย 62,845.30 บาท

การรับรู้ข่าวสาร ของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่รับข่าวสารจากผู้นำชุมชนทางหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย รองลงมาเป็นเจ้าของพื้นที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรโดยภาพรวมแล้วการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

2. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในระยะต่างๆ ดังนี้

ระยะเตรียมการ กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญในด้านการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรรับทราบถึงการมาร่วมกันเป็นเครือข่ายการจัดกิจกรรมให้เกษตรกรมาพบปะรู้จักกัน การกำหนดการประชุมเพื่อชี้แจงการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนและการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเบื้องต้นในระดับมาก

ระยะก่อตั้ง กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญในด้านการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชนร่วมกัน การคัดเลือกกรรมการบริหารเครือข่าย การกำหนดกิจกรรมเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนร่วมกัน การจัดประชุมเครือข่ายสม่ำเสมอ และการจัดทำระเบียบข้อบังคับของเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในระดับมาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ระยะดำเนินกิจกรรม กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญในการกำหนดการประชุมร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกันจนสนิทสนมกันถึงระดับ “รู้ใจ” กัน การสนับสนุนทรัพยากรซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรม การเพิ่มพูนความรู้ให้สมาชิกเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน การติดต่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสารกันอย่างต่อเนื่อง และการสรุปประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ข่าวชุมชนในระดับมาก

ระยะขยายเครือข่าย กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญในการเชื่อมโยงด้านเมล็ดพันธุ์ การคัดเมล็ดพันธุ์ การรวบรวมพันธุ์ในระดับมาก รองลงมาในด้าน การจัดกิจกรรมเพื่อดำรงไว้ของเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกันออกนิทรรศการ การประชุมสัญจร การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาเครือข่าย การให้ความร่วมมือในการช่วยแก้ไขปัญหา และการสร้างผู้นำรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดการบริหารเครือข่ายต่อไปในระดับกลาง

3. ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการจัดการ กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในประเด็นต่างๆในระดับปานกลางถึงมาก ได้แก่ การมีเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน การกำหนดเป้าหมายเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมให้สมาชิกเครือข่ายพบปะแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ และการดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบธุรกิจเมล็ดพันธุ์

ด้านนโยบาย กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในประเด็นต่างๆในระดับปานกลางถึงมาก ได้แก่ นโยบายที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ข่าวชุมชนในการผลิตเมล็ดพันธุ์และนโยบายการสนับสนุนให้มียุทธศาสตร์การผลิตข้าวของชุมชน รองลงมาคือ นโยบายสนับสนุนให้จังหวัดศรีสะเกษมีข้าวพันธุ์ดี

ด้านคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในประเด็นต่างๆในระดับปานกลางถึงมาก ได้แก่ ความตั้งใจในการทำงาน รองลงมาคือ การทำงานเป็นทีม ความซื่อสัตย์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการแก้ไขปัญหา การประชุมของคณะกรรมการก่อนนำเงินกองทุนไปใช้ทุกครั้ง การให้การช่วยเหลือสมาชิกเครือข่าย และการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก

ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในประเด็นต่างๆในระดับปานกลางได้แก่ การพบปะเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่อง การเสาะหาเพื่อสมาชิกเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการให้ข้อมูลข่าวสาร

ด้านสมาชิกเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในประเด็นต่างๆในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสนใจให้ความร่วมมือ ความซื่อสัตย์ของสมาชิก การเข้าร่วมประชุม ความสนใจในการอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร การให้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ความร่วมมือในการตัดพันธุ์ปน การให้ความร่วมมือในการกระจายพันธุ์ดี การให้ความร่วมมือในการเก็บเงินเข้ากองทุนและการยอมรับเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์กองทุน

ด้านผลประโยชน์ กรรมการศูนย์ข้าวชุมชนเห็นว่าปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในประเด็นต่างๆ ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม การมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม การมีรายได้เพิ่มขึ้น การมีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าว และการมีเมล็ดพันธุ์ดีใช้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการตลาด กรรมการศูนย์ข้าวชุมชนเห็นว่าปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในประเด็นต่างๆ ในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีจำหน่ายมากขึ้น และการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาด

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน

คณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนเห็นว่าปัญหาในระยะต่างๆ ในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนนั้นสามารถดำเนินการได้อย่างดี เพียงแต่ต้องให้ความสำคัญในด้านการเริ่มต้นที่จะเกิดเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนและจะสามารถดำเนินการไปได้ด้วยความมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร กรรมการศูนย์ข้าวชุมชน ได้ให้ข้อเสนอแนะ ในประเด็นการดำเนินการกิจกรรมอย่างจริงจังมากที่สุดรองลงมาคือการศึกษาหาความรู้ การเรียนรู้จากสมาชิก การประชุมอบรม เพื่อพัฒนาการผลิต และสร้างความมั่นคงให้กลุ่ม เพื่อการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายอื่น

ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กรรมการศูนย์ข้าวชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะ ให้มีการพบปะเยี่ยมเยียนที่สม่ำเสมอ การสอบถามปัญหาและการแก้ไขปัญหาได้ และการจัดเวทีเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร กรรมการให้ข้อเสนอแนะ ให้มีการติดตามการดำเนินงานของเครือข่าย การจัดประเมินผลการดำเนินงาน การจัดระดับชั้น การสนับสนุนปัจจัยการดำเนินการกิจกรรม การอบรม ให้ความรู้ด้านการผลิต การบริหารกลุ่ม เครือข่าย และนโยบายด้านการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สภาพทางสังคมของกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน

สภาพทางสังคมของกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษเป็นดังนี้ กรรมการส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.47 ปีส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีตำแหน่งทางสังคมเป็นกรรมการหมู่บ้าน มีบ้างเล็กน้อยมีตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นสมาชิก ธ.ก.ส. สหกรณ์การเกษตร และวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนที่มี เพศ อายุเฉลี่ยที่อยู่ในวัยเหมาะสมในการทำงานส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน สามารถที่จะเข้าร่วมการประชุม การนำสมาชิกร่วมสร้างเครือข่ายให้สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังเป็นรูปธรรมพร้อมทั้งยังสามารถที่นำช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จากการดำเนินการในศูนย์ข้าวชุมชนและ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

เครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน จากภาวะการเป็นผู้นำของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนทำให้เป็นผู้ที่มีความกว้างขวางพอที่จะดำเนินการในด้านการประสานงานได้ดี

สภาพทางเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กรรมการมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ยคนละ 17.23 ปีส่วนใหญ่เป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรรองลงมาเป็นกองทุนหมู่บ้าน เป็นหนี้เฉลี่ยหนี้สิน 62,845.30 บาท จากผลดังกล่าวจะเห็นว่า กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนส่วนใหญ่ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะมีหนี้สินไม่เกินกว่าค่าเฉลี่ยหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรระดับประเทศ สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งระบุว่า ค่าเฉลี่ยหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ปี 2555/56 ครัวเรือนเกษตรกรทั่วทั้งประเทศมีขนาดหนี้สินเฉลี่ย 76,697 บาทต่อปีซึ่งสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน พร้อมทั้งมีประสบการณ์ในการทำนา ทำให้สามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์และการพัฒนาในการบริหารกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับเครือข่ายได้ดี ทำให้มีเมล็ดพันธุ์จำหน่ายอย่างเพียงพอตามความต้องการของเกษตรกร

การรับรู้ข่าวสาร

การรับรู้ข่าวสารของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ จากการศึกษาลักษณะของกรรมการศูนย์รับข่าวสารจากผู้นำชุมชนทางหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้หอกระจายข่าวสามารถรับฟังข่าวสารได้แม้เวลาที่ทำงานในพื้นที่ เพราะเสียงตามสายที่หอกระจายข่าวออกไปจะครอบคลุมทุกพื้นที่ที่สามารถได้ยิน และรับข่าวสารได้ดี ซึ่งจะมีผลต่อการทำกิจกรรมเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนได้

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

การพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญในระบะต่างๆ ดังนี้

ระยะเตรียมการ จากการวิจัยพบว่า กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญในด้านการประชาสัมพันธ์ ให้เกษตรกรรับทราบถึงการมาร่วมกันเป็นเครือข่าย การจัดกิจกรรมให้เกษตรกรมาพบปะรู้จักกัน การกำหนดการประชุมเพื่อชี้แจงการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนและการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเบื้องต้นในระดับมากซึ่งประเด็นต่างๆ มีความสำคัญมากเพราะในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในระยะเตรียมการมีความสำคัญทุกขั้นตอน เพราะการจะเกิดเครือข่ายได้นั้นขึ้นอยู่กับระยะนี้ ต้องสร้างความเข้าใจเพื่อให้สมาชิกมองเห็นความสำคัญให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ให้ความสำคัญในระดับมาก

ระยะก่อตั้ง กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญในด้านการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชนร่วมกัน การคัดเลือกกรรมการบริหารเครือข่าย การกำหนดกิจกรรมเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนร่วมกัน การจัดประชุมเครือข่ายสม่ำเสมอ และการจัดทำระเบียบข้อบังคับของเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในระดับมาก ซึ่งระยะการก่อตั้งเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนนั้นได้ร่วมกิจกรรมร่วมกันในระยะหนึ่งแล้วแต่ยังขาดรูปแบบที่เป็นรูปธรรม ในการพัฒนาเครือข่ายจะต้องมีการจัดตั้งกรรมการบริหาร มีการออกระเบียบข้อบังคับเพื่อเป็นกติกาในการทำงานร่วมกัน มีการกำหนดแผน มีการจัดประชุม ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของกรรมการศูนย์ข่าวชุมชน

ระยะดำเนินกิจกรรม การกำหนดการประชุมร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน การทำกิจกรรมร่วมกัน การสนับสนุนทรัพยากรซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรม การ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

เพิ่มพูนความรู้ให้ การติดต่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสารกันอย่างต่อเนื่อง และการสรุปประเมินผลการดำเนินงาน เป็นหลักเกณฑ์ในการพัฒนาเครือข่าย เป็นกรอบการดำเนินการของเครือข่ายที่จะสามารถทำให้เครือข่ายสามารถ ดำเนินไปได้ในระดับดี ซึ่งกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญในระดับมาก

ระยะขยายเครือข่าย กรรมการศูนย์ข่าวชุมชน ได้ให้ความสำคัญในด้านการเชื่อมโยงในด้านเมล็ดพันธุ์ การคัดเมล็ดพันธุ์ การรวบรวมพันธุ์ในระดับมาก เนื่องจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่สามารถจะทำได้คนเดียวได้ ต้องรวมตัวกันผลิตเนื่องจากกระบวนการผลิตมีวิธีการ ขั้นตอนที่จะเอื้ออำนวยมากและใช้งบประมาณที่ค่อนข้างสูง

ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

ด้านการจัดการจากการศึกษา พบว่า กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการ พัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในด้านการจัดการคือ การมีเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน การกำหนดเป้าหมาย การทำ กิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี พงศ์พิศ (2548 : 201-202) การบริหารจัดการ สมาชิกเครือข่าย เป็นผู้ร่วมกันกำหนดการบริหารและจัดการเครือข่ายทั้งโครงสร้างของเครือข่าย สถานภาพและบทบาทของ สมาชิก กฎระเบียบที่ใช้ร่วมกัน การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร แผนและโครงการ งบประมาณ เป็นต้น ซึ่ง รูปแบบของการบริหารจัดการเครือข่ายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์เป้าหมายของเครือข่าย คุณลักษณะของสมาชิก เครือข่ายเป็นหลัก

ด้านนโยบายจากการศึกษา พบว่า กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการ พัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในด้านนโยบาย ได้แก่ นโยบายที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ข่าวชุมชนในด้านการ ผลิตเมล็ดพันธุ์และนโยบายการสนับสนุนให้มีกองทุนการผลิตข้าวของชุมชนสอดคล้องกับนโยบายของ สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว (2556) นโยบายกรมการข้าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการ พัฒนาการผลิตและพัฒนาชาวนา ให้มีความสามารถในการผลิตและจัดการผลผลิตข้าว รวมทั้งสร้างเครือข่ายที่ เข้มแข็ง

ด้านคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนจากการศึกษา พบว่า กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นว่าปัจจัย เงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในด้านคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน ได้แก่ ความ ตั้งใจในการทำงาน รองลงมาคือ การทำงานเป็นทีม ความซื่อสัตย์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับทฤษฎีของกรมการข้าว (2556) หลักการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชน คือชุมชน/เกษตรกรสมาชิก/ คณะกรรมการ เป็นเจ้าของศูนย์ข่าวชุมชนดำเนินการร่วมกัน โดยจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีคณะกรรมการทำหน้าที่ บริหารจัดการ งานพัฒนาการผลิตและการตลาดเพื่อชุมชน

ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากการศึกษา พบว่า กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นว่าปัจจัยเงื่อนไขที่มี ผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้แก่ การพบปะเชื่อมโยงอย่าง ต่อเนื่อง การเสวนาสื่อเพื่อสมาชิกเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการให้ข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับนโยบาย กรมการพัฒนาชุมชน (มปป : 7-8) กล่าวถึงลักษณะของเครือข่ายไว้ดังนี้ เครือข่าย ทรัพยากร เป็นการระดมและจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ภาครัฐราชการ ภาคเอกชน เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนการ ขาดแคลนทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ให้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างที่คาดหวัง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ด้านสมาชิกเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนจากการศึกษา พบว่า กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในด้านสมาชิกเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน ได้แก่ ความสนใจให้ความร่วมมือ ความซื่อสัตย์ของสมาชิก การเข้าร่วมประชุม ความสนใจในการอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร สอดคล้องกับแนวคิด พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547 : 18-50) กล่าวว่า องค์ประกอบของเครือข่าย มีดังนี้ การให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลมารวมกันสิ่งที่ยึดโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกันและกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่มาจากส่วนลึกภายในจิตใจของตนแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องหาผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น

ด้านการตลาดและด้านผลประโยชน์จากการศึกษา พบว่า กรรมการศูนย์ข่าวชุมชนเห็นว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในด้านการตลาด ได้แก่ การมีเมล็ดพันธุ์ข่าวพันธุ์ดีจำหน่ายมากขึ้น และการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาดสอดคล้องแนวคิดของ นันทิยา หุตานุวัตร (2546 : 73-81) กล่าวถึงลักษณะเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพดังนี้ การสร้างผลกำไร หรือเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก ทำให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทุกขั้นตอนที่ปฏิบัติงานจะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายด้วยกัน

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน

คณะกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนได้ให้ความสำคัญของปัญหาในระยะต่างๆ ในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนนั้นสามารถดำเนินการได้อย่างดี เพียงแต่ต้องให้ความสำคัญในทุกด้าน จะสามารถดำเนินการไปได้ด้วยความมั่นคง

1. ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน

1) ควรสนับสนุนสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานให้ต่อเนื่อง เพราะมีผลต่อการพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชนและเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน

2) ควรนำข้อมูลข่าวสารความรู้แจ้งต่อสมาชิกทุกครั้งที่มีการประชุมหรือการจัดเวทีเรียนรู้ และควรสร้างช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น เว็บไซต์กลุ่ม

3) ควรสนับสนุนกิจกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวที่มีคุณภาพดีได้และเป็นการสร้างรายได้และเป็นอาชีพที่ยั่งยืน

4) ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนในการบริหารเครือข่าย เพื่อจะได้นำไปช่วยเหลือสมาชิกเครือข่าย

5) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาดูงานในศูนย์ข่าวชุมชนที่มีเครือข่ายที่มั่นคงและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาได้

6) ควรจัดกิจกรรมร่วมกันในสมาชิกเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน

7) ต้องรวมตัวเพื่อให้ส่วนราชการเข้ามาช่วยเหลือ เช่น การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งด้านการตลาด รองลงมาในด้าน การจัดกิจกรรมเพื่อดำรงไว้ของเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกันออกนิทรรศการ การประชุมสัญจร การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาเครือข่าย การให้ความร่วมมือใน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

การช่วยแก้ไขปัญหา และการสร้างผู้นำรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดการบริหารเครือข่ายต่อไปในระดับกลางจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความเชื่อมั่นของสมาชิกเครือข่ายและร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่อไปอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าร่วมกิจกรรมการประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษอย่างสม่ำเสมอ
- 2) ควรฝึกอบรมเพิ่มขึ้นในการเป็นผู้ประสานงานผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน และเครือข่ายต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน
- 3) ควรนำองค์ความรู้เรื่องเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่ประสบผลสำเร็จไปเป็นต้นแบบในการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย
- 4) ควรนำข้อมูลจากผลการวิจัย ได้แก่ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย ไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษที่มีผลต่อการพัฒนา เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในพื้นที่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป
- 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนมีการพัฒนา และประสบความสำเร็จ
- 3) ควรศึกษาความคิดเห็นของหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน
- 4) ควรศึกษาทิศทางการตลาดข้าว และเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีของเกษตรกรที่ผลิตได้ในท้องถิ่นเพื่อจะได้ เชื่อมการตลาด และนำมาวางแผนการผลิต

เอกสารอ้างอิง

กรมการข้าว (2551) “ศูนย์ข้าวชุมชน” สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร

โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2544) “คู่มือเกษตรกรการดำเนินงานศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน”

กรุงเทพมหานคร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2544) “คู่มือเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน” กรุงเทพมหานคร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547) “คู่มือการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตามหลักการปฏิบัติ ทางกายภาพที่ดี”

กรุงเทพมหานคร

กรมพัฒนาชุมชน กองวิชาการและแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน. 2551. แผนยุทธศาสตร์ กรมการพัฒนาชุมชน

พ.ศ.2551-2554 . บริษัทไร่ไทยเพรส จำกัด. กรุงเทพฯ.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2547). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพฯ

นันทิยา หุตานุวัตร (2546) “การพัฒนาองค์กรชุมชน” คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี